

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2021-2025

päijät sote

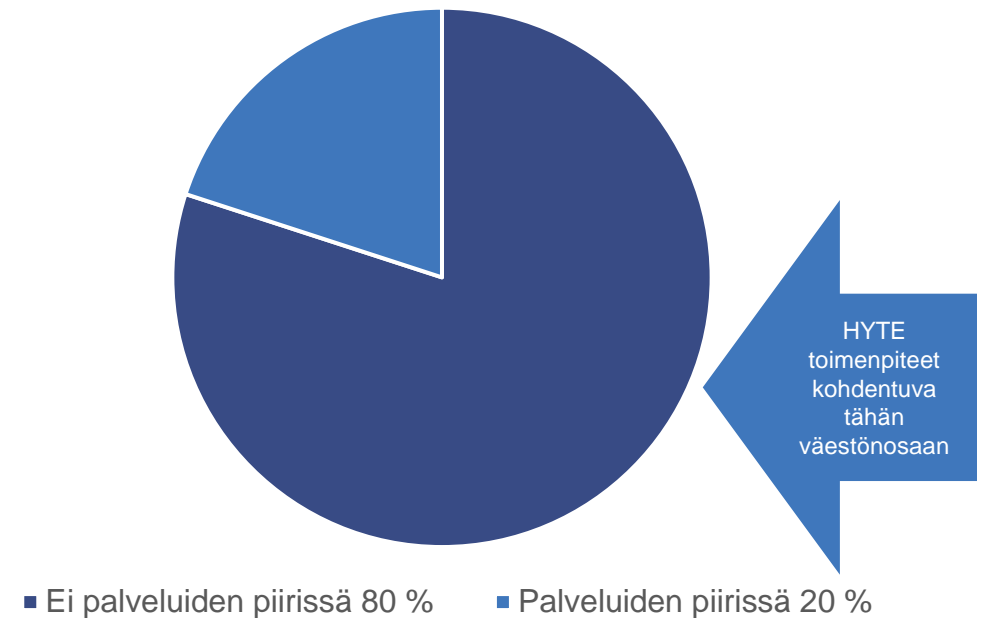
Sisältö

- Johdanto
- Keskeiset palvelurakennetavoitteet vuoteen 2025 mennessä
- Eri toimijoiden roolit ja tehtävät suunnitelmat toteuttamisessa
- Miltä tulevaisuus näyttää
- Ydintavoite ja kehityskärjet
- Kehityskärjet ja kärkien alatavoitteet
- Miten tavoitetta ja kehityskärkiä voidaan toteuttaa kunnissa
- Pohja ja alustava ohje kuntakohtaiselle suunnitelmalle
- Tunnistetut haasteet
- Suunnitelman hyväksyminen ja seuranta
- Esimerkkejä, kommentteja ja nostoja vanhusneuvostojen, yhdistysten ja sidosryhmien työpajasta – kuntakohtaisten suunnitelmien laatimisen tueksi

Johdanto (1)

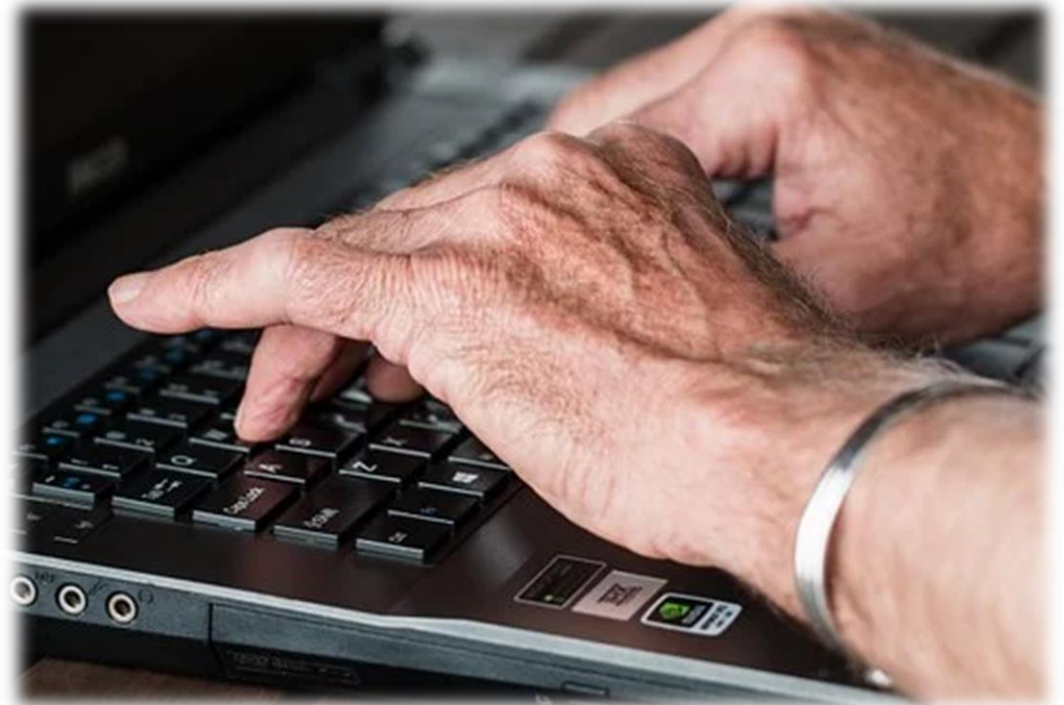
- Tämän suunnitelman tavoitteena on määritellä ne puitteet, joilla Päijät-Hämeen ikääntyneille voidaan turvata hyvä ja laadukas elämä. Ikääntyneet muodostavat merkittävän osan Päijät-Hämeen väestöstä. Lisäksi Päijät-Hämeen väestön ikääntyminen on poikkeuksellisen nopeaa valtakunnallisesti.
- Ikääntyneiden laadukas ja itsenäinen elämä ei ole ensisijaisesti kiinni sote-palveluista, vaan esteettömästä ja viihtyisästä asumisesta, mielekkästä tekemisestä, yhteisöllisyydestä, turvallisuuden tunteesta, harrastemahdollisuuksista ja monista muista kuntien, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden tarjoamista mahdollisuuksista.
- Omannäköinen ja hyvinvoiva elämä toimintakyvyn ja terveyden rajoissa on pitkälti myös ikääntyneestä itsestään ja hänen valinnoistaan kiinni.

Yli 75-vuotiaat palveluiden piirissä

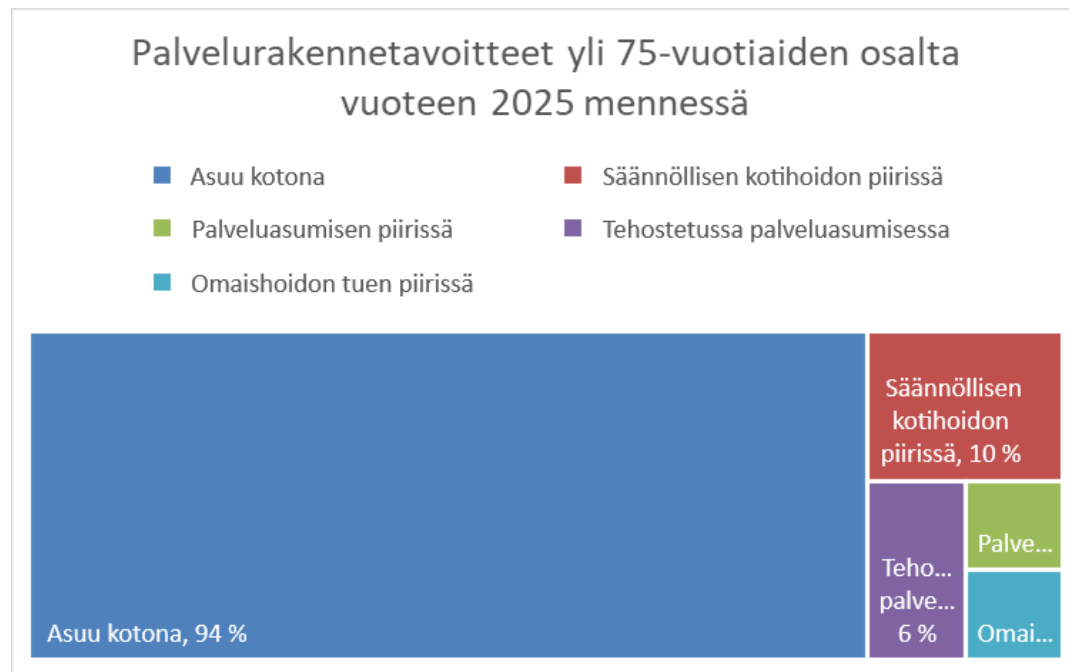

Johdanto (2)

- Tämän alueellisen suunnitelman tarkoituksena on toimia yhteisenä pohjana, jonka perusteella jokainen kunta laatii vanhuspäalvelulain 5 §:n mukaisen suunnitelman toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden.
- Suunnitelma on laadittu Päijät-Soten, alueen kuntien, vanhusneuvostojen edustajien ja kolmannen sektorin edustajien yhteistyönä olemassa olevia suunnitelmia ja taustamateriaaleja hyödyntäen.
- Suunnitelmien laatimista, toimeenpanoa ja koordinoitua toteutetaan osana käynnissä olevaa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen valmistelua ja yhdyspintatyöskentelyä.

Keskeiset palvelurakennetavoitteet vuoteen 2025 mennessä

- Tavoitteena on, että Ikääntyneet voivat asua omassa kodissa mahdollisimman pitkään
 - Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden osuus on 94 %
 - Säännöllisen kotihoidon piirissä enintään 10 % yli 75-vuotiaista
 - Palveluasumisen piirissä 2-3 % yli 75-vuotiaista
 - Omaishoidon tuen piirissä vähintään 3 % yli 75-vuotiaista
 - Tehostetussa palveluasumisessa 6 % yli 75-vuotiaista

Eri toimijoiden roolit ja tehtävät suunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa (1)

- **Kunnat:** vastaavat ja järjestävät liikunta- ja kulttuuripalvelut, kaavoituksen ja asumisen sekä liikenteen ja teiden kunnossapidon, tiedottavat palveluistaan ja toiminnastaan sekä päätöksenteosta, kuulevat muita osapuolia ja tekevät yhteistyötä. **Ennen hyvinvointialueen muodostumista vastuu tämän suunnitelman täydentämisestä ja toimeenpanosta on kunnilla.**
- **Päijät-Sote, Heinola ja Sysmä vuoteen 2023 asti:** järjestää ja tuottaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja Päijät-Hämeessä, tiedottaa toiminnastaan kunnille (omistajille) ja kansalaisille, eli palveluiden käyttäjille.
- Päijät-Sotella, Heinolalla ja Sysmällä ja siihen liittyvällä hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen yhdyspintatoiminnalla tulee olemaan merkittävä rooli alueellisessa valmistelussa ja koordinoinnissa

Eri toimijoiden roolit ja tehtävät suunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa (2)

- **Tuleva hyvinvointialue vuoden 2023 jälkeen:** vastaa sote-palveluista kokonaisuutena, määrittää raamit ja ehdot palveluiden saamiselle, tiedottaa palveluistaan ja toiminnastaan sekä päätöksenteosta, kuulee muita osapuolia ja tekee yhteistyötä. Tulevaisuudessa hyvinvointialue ja kunnat laativat suunnitelman yhteistyönä. Hyvinvointialueella ja siihen liittyvällä HYTE/yhdyspintatoiminnalla tulee olemaan merkittävä rooli alueellisessa valmistelussa ja koordinoinnissa. Yhdyspintatyön rakenne ja vastuut tarkentuvat hyvinvointialuevalmistelun aikana
- **Yksityiset palveluntarjoajat:** tuottavat erilaisia palveluita hyvinvointialueelle, kunnalle ja suoraan ikääntyneille, tiedottavat palveluistaan.
- **Kolmas sektori:** tuottaa erilaisia palveluita hyvinvointialueella, kunnissa sekä suoraan ikääntyneille, tiedottaa palveluistaan.
- **Vanhus- ja vammaisneuvostot:** tuovat aktiivisesti esiin ikääntyneiden näkökulmaa ja vaikuttavat siten ikääntyneisiin liittyvään päätöksentekoon kunnissa ja hyvinvointialueella, jalkautuvat ikääntyneiden joukkoon, tiedottavat toiminnastaan.
- **Ikääntyneet:** ovat aktiivisia toimijoita omassa elämässään, tuovat näkemyksiään ja toiveitaan esiin.
- **Omaiset:** tukevat ikääntyneitä ja auttavat heitä niin arjessa kuin palveluiden saavuttamisessa ja tiedonhankinnassa

Miltä tulevaisuus näyttää (1)

- Päijät-Hämeessä ikääntyvän väestön määrän kasvusta on puhuttu pitkään, ja ikääntyneiden palvelurakennetta on kehitetty ja uudistettu systemaattisesti jo 15 vuoden ajan.
- Ikääntymisen merkittävät vaikutukset palveluiden kysyntään ja tarjontaan alkavat näkyä kuitenkin vasta tämän suunnitelmakauden aikana eli 2021–2025
 - 75 vuotta täyttäneen väestön osuuden Päijät-Hämeessä on ennustettu olevan 17,7% vuonna 2030, mikä on koko maan ennustettua osuutta (14,3%) korkeampi ja Suomen kaikista maakunnista kuudenneksi korkein.
 - Jo tällä hetkellä on vaikeuksia löytää riittävästi osaavaa henkilökuntaa ja rahoittaa tarvittavia palveluita. Tämä todettiin Päijät-Soten Muutosohjelman 2020–2024 valmistelun aikana, ja yhdeksi ydinongelmaksi tunnistettiin palvelujen riittämätön kustannustehokkuus ja vaikuttavuus suhteessa kuntien maksukykyyn.
- Päijät-Hämeessä tavoitteena on, että ikääntyneet pysyvät terveinä ja pystyvät elämään turvallisesti, arvokkaasti ja mahdollisimman omatoimisesti kotona (tai kodinomaisesti) mahdollisimman pitkään.
- Tavoite edellyttää kuntien, valmisteilla olevan hyvinvointialueen, kolmannen sektorin sekä ennen kaikkea ikääntyneiden itsensä ja omaisten täysimääräistä panostusta ja sitoutumista tavoitteeseen.

Miltä tulevaisuus näyttää (2)

Jo lähivuosien aikana seuraavien kolmen asian pitäisi toteutua, jotta Päijät-Hämeessä on turvallista ikääntyä ja elää omannäköistä elämää

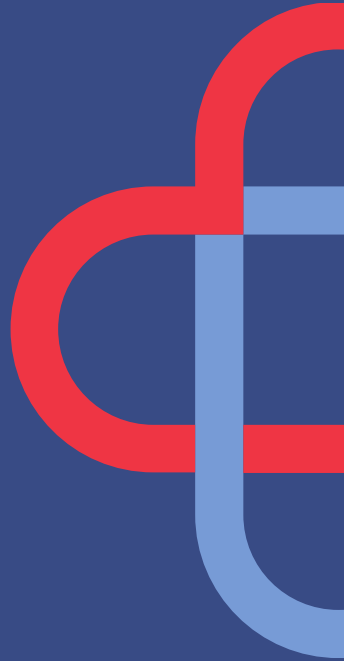
- **ikäntyneiden yleinen toimintakyky on nykyistä parempi** (aktiivinen elämän ja ympäristö sekä kuntoutus)
- **palveluiden tuottavuus ja vaikuttavuus parantuu** (kasvavaan kysyntään voidaan vastata nykyisenkaltaisilla resursseilla) sekä
- **ikäntyneiden vastuu omasta elämästään ja asumisen kustannuksista kasvaa.** Näiden kehityksen seuranta voidaan seurata Päijät-Soten ja kuntien tietojohdamisen työkaluilla. Kokonaisvaltainen seuranta edellyttää myös mittareiden kehittämistä ja niiden tuottaman tiedon hyödyntämismallien parantamista vuoden 2022 aikana

- **Hyvinvointialueen myötä kuntien kannattaa ”kilpailla” alueellaan asuvien ikääntyneiden määrästä ja tunnistaa heidät keskeisenä voimavarana sekä kuluttajina!**

Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi
2021-2025 ydintavoite on:

**Päijät-Hämeessä on turvallista
ikäntyä ja elää oman näköistä
elämää**

Tavoite: Päijät-Hämeessä on turvallista ikääntyä ja elää oman näköistä elämää

- Päijät-Hämeen ikääntyneiden suunnitelman ydintavoite on **Päijät-Hämeessä on turvallista ikääntyä ja elää oman näköistä elämää.**
- Tavoite sisältää ennen kaikkea ikääntyneille keskeisiä asioista, kuten merkityksellisyys, osallisuus ja yhteisöllisyys, turvallisuus ja hyvinvointi sekä oman elämän hallinta ja vaikutusmahdollisuudet.

Jotta tavoite voidaan muuttaa tekemiseksi ja tuloksiksi, se on jaettu seuraavalla kalvolla osa-alueisiin, eli neljään kehityskärkeen.

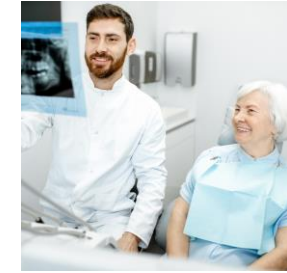
1. **Yksilöllinen ja omannäköinen elämä**
2. **Yksinäisyyttä ehkäisevä, turvallinen elinympäristö ja asuminen**
3. **Ikääntyneet toimijoina ja voimavarana**
4. **Saavutettavat, oikea-aikaiset ja joustavat palvelut**

Hyte-kärjet yhdistävät Päijät-Hämeen suunnitelmia

Kuvio: Päijät-Hämeen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen painopistealueet (hyte-kärjet) ja tavoitteet vuosille 2021 – 2025

Päijät-Hämeessä on turvallista ikääntyä ja elää oman näköistä elämää - kehityskärjet

Päijät-Hämeen HYTE-kärjet

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Mielen hyvinvointi

Arjen turvallisuus

Päihteettömyys ja terveelliset elintavat

Yksilöllinen ja omannäköinen elämä

- Taloudelliset edellytykset, terveys, toimintakyky, mielekästä tekemistä
- Mahdollisuus vaikuttaa valintoihin, osallisuus
- Ikäihmisten arvostus ja itsemääräämisoikeus
- Erilaisuuden hyväksyntä
- Mahdollisuus saada tukea omannäköisiin elämänvalintoihin

Yksinäisyyttä ehkäisevä, turvallinen elinympäristö ja asuminen

- Esteetön asuminen ja elinympäristö
- Esteettisyys ja vihreys
- Yhteisöllinen asuminen
- Yksinäisyyden ehkäisy
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo palveluissa ja toiminnassa.
- Elinympäristö kannustaa hyvinvointiin ja päihteettömyyteen

Ikääntyneet toimijoina ja voimavarana

- Mahdollisuus vaikuttaa kunnan palveluiden ja ympäristön suunnitteluun
- Vertaistuki ja vapaaehtoistyö
- Yhdessä tekeminen ja sitä mahdollistavat tilat
- Koulutusta ikääntyneille, esim. digiosaaminen
- Kannustus muuttoon sinne, missä mahdollisuus olla aktiivinen toimija

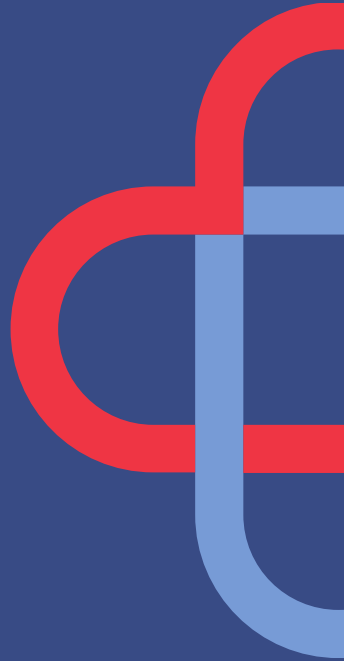
Saavutettavat, oikea-aikaiset ja joustavat palvelut

- Toimiva asiakasohjaus ja tarpeiden arviointi
- Yksilölliset ja oikea-aikaiset palvelut, valinnanvapaus
- Matalan kynnyksen ja varhaisen tuen palvelut,
- Tietoa helposti saatavilla, digitaaliset palvelut.
- Yhden luukun palvelut, eheä palveluketju

Miten tavoitetta ja kehityskärkiä voidaan toteuttaa kunnissa?

- Kuntien tulisi laatia oma suunnitelma, joka sisältää tärkeimmät painopisteet ikääntyneiden kehityskärjistä ja suunnitelmat niiden saavuttamiseksi sekä kattaa tärkeimmät sidosryhmät ja miten heitä aiotaan kuulla niin suunnitelman tekemisessä kuin sen jalkauttamisessa.
 - **Ydintavoitetta, kehityskärkiä ja kehityskärkien alla olevia alatavoitetta voi kukin kunta painottaa tilanteensa ja ikääntyneen väestön tarpeen mukaan.**
- Jotta ikääntyneiden suunnitelman tavoite Päijät-Hämeessä on turvallista ikääntyä ja elää oman näköistä elämää voidaan saavuttaa, kuntien sitoutuminen ja panos on erittäin merkittävä.
- Kuntien tulisikin nostaa kehityskärjet (Yksilöllinen ja oman-näköinen elämä, Yksinäisyyttä ehkäisevä, turvallinen elinympäristö ja asuminen, Ikääntyneet toimijoina ja voimavarana ja Saavutettavat, oikea-aikaiset ja joustavat palvelut) omalle agendalleen ja valita sieltä omalle kunnalle keskeiset kohdat. Nämä painopisteet voivat vaihdella kunnittain.
 - Myös HYTE-kärjet, jotka ovat esitetty taustamateriaalissa, tulee huomioida kehityskärkiä ja toimenpiteitä valittaessa ja tarkennettaessa.
- Lopputuotos on konkreettinen suunnitelma asioista, joita omassa kunnassa voidaan edistää ja joka huomioi eri sidosryhmät. **Kärjet ja tavoitteet on tärkeää kirjata konkreettiseksi tekemiseksi, joilla on vastuhenkilöt.**

Pohja ja alustava ohje kuntakohtaiselle suunnitelmalle

Pohja ja alustava ohje kuntakohtaiselle suunnitelmalle (1)

- Kukin kunta laatii oman suunnitelman, jonka tekemisessä se voi hyödyntää tämän suunnitelman ja sen taustamateriaalin aineistoa.
- Suunnitelman tulee sisältää ainakin seuraavat kohdat:
 - Arvioidaan ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tila. Tiedot ovat tämän dokumentin taustamateriaalissa.
 - Määritellään tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi ja palveluiden kehittämiseksi. Tässä dokumentissa on yhteinen ydintavoite ja alatavoitteet/kärjet. **Kuntien tulee valita, tarkentaa ja muokata näiden pohjalta omannäköisensä tavoitteet**
 - Määritellään toimenpiteet, joilla kunta vastaa tavoitteiden toteutumisesta ja arvioidaan voimavarat, jotka tarvitaan tavoitteiden toteuttamiseksi (tässä dokumentissa esitetään yhteisesti määritellyt toimenpide-ehdotukset, joiden pohjalta jokainen kunta tarkentaa omat toimenpiteensä).
- Määritellään eri toimialojen vastuut toimenpiteiden toteuttamisessa. Jokainen kunta laatii tämän itsenäisesti, tarvittaessa Päijät-Sote tukee.
- **Kärjet ja tavoitteet on tärkeää kirjata suunnitelmaan konkreettiseksi tekemiseksi, jolla on vastuuhenkilöt.**
- Määritellään, miten kunta toteuttaa yhteistyötä kunnan eri toimialojen, julkisten tahojen, yritysten sekä järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Jokainen kunta laatii tämän itsenäisesti ja tarvittaessa Päijät-Sote tukee.
- Kuntakohtaisen suunnitelman on hyvä noudattaa vanhuspalvelulain mukaista sisältöä ja rakennetta.
- Erityisen tärkeää on, että suunnitelma on toteuttamiskelpoinen, projektioitu, vastuutettu ja toimeenpantava.

Lopputuotos on konkreettinen suunnitelma painopisteistä, asioista ja toimenpiteistä, joita omassa kunnassa halutaan edistää ja joka huomioi eri sidosryhmät.

Pohja ja alustava ohje kuntakohtaiselle suunnitelmalle (2)

1. Johdanto ja kunnan yleisen tilanteen kuvaus erityisesti ikääntyneen väestön osalta

2. Lähtötilanne:

- Kunnan ikääntyneiden määrä eri segmenteissä ja kohorteissa
- Arvio: ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tila
- Hankkeen yhteensovittaminen kunnan muihin kehityskokonaisuuksiin
- Aiemmin kehitettyjen ratkaisujen ja toimintamallien hyödyntäminen hankkeessa

3. Kuntakohtaiset tarkennetut tavoitteet (yleisten tavoitteiden pohjalta)

4. Ikääntyneiden suunnitelman toteutus

- Toimenpiteet ja aikataulu
- Yhteistyö Päijät-Soten ja myöhemmin hyvinvointialueen kanssa
- Verkostojen ja sidosryhmien rooli hankkeen toteutuksessa

5. Ikääntyneiden suunnitelman mukaisen toiminnan tavoitellut tulokset ja vaikutukset

6. Ikääntyneiden suunnitelman mukaisen toiminnan hallinnointi ja organisointi osana kunnan muuta toimintaa

- Toimijat ja vastuut
- Hankkeen resurssit

7. Viestintä kuntalaisille

8. Seuranta ja arviointi

9. Ikääntyneiden suunnitelman mukaisen toiminnan kustannusarvio

Tunnistettuja haasteita ikääntyneiden ja palveluiden näkökulmista

Alueen kuntien ja kuntayhtymän edustajien valmistelutyöpajojen pohjalta

Haaste - Ikääntyneet	Kuvaus	Haaste - Palvelut	Kuvaus
Yhdenvertaisuus	Yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvään arkeen	Oikea-aikaisuus ja yksilölliset palvelut	Sopivat, yksilölliset tarpeet ja oikea-aikaiset palvelut, palvelurakenne
Turvallisuus ja esteetön koti	Tarvittava apu, turvallinen esteetön asuinympäristö	Palveluiden saatavuus	Palveluiden saatavuus asuinpaikasta riippumatta, digipalveluiden hyödyntäminen
Taloudellinen turva	Taloudellinen turva	Asiakasohjaus, neuvonta ja tiedottaminen	Ohjaus ja neuvonta saavutettavaksi matalalla kynnyksellä, kohderyhmän saavuttava viestintä ja tiedotus
Ravitsemus ja terveelliset elintavat	Riittävä ja terveellinen ruoka, terveyttä edistävät elintavat ja niiden tukeminen	Hoitohenkilöstö ja resurssit	Resurssit ikääntyvän väestön hoitamiseen, hoitajapulaan vastaaminen, niukkojen resurssien allokointi, henkilöstön hyvinvointi ja jaksaminen, omaishoidon tukeminen
Yhteisöllisyys ja osallisuus	Yhteisöllisyys ja osallisuuden kokemus, yksinäisyyden ehkäisy, monipuolinen ja helposti saavutettava liikunta- ja kulttuuritarjonta sekä muu virikkeellinen toiminta	Moniammatillinen yhteistyö ja osaaminen	Moniammatillisen yhteistyön lisääminen etenkin monisairaiden/paljon palveluita käyttävien ikääntyneiden asiakkaiden kohdalla, osaamisen ylläpitäminen
Itsemääräämisoikeus ja moninaisuus	Itsemääräämisoikeus ja oikeus oman näköiseen elämään, ikääntyneiden moninaisuus, erilaiset tarpeet	Asiakaskeskeisyys	Asiakas keskiöön, asiakkaan kuuleminen ja kunnioittaminen
Arvostus	Arvokas kohtelu, kokemus voimavarana olemisesta	Toimintakyvyn ja mielenterveyden ylläpitäminen	Mahdollisimman terve ja hyvä elämä ikääntyneille, esim. muistisairauksien ehkäisy, ennaltaehkäisyyn panostaminen

Vanhusneuvostojen, yhdistysten ja sidosryhmien työpajassa esiin nousseet konkreettiset haasteet

Haaste	Kuvaus
Yksinäisyys ja turvattomuus	Syrjäytyminen, ei uskalleta vastata puhelimeen (vieras numero), pelko huijatuksi tulemista, yhteisöllisyyden puute, asuinpaikan vaikutus (sivukylä vs. kaupunki)
Taloudellinen tilanne	Eläkeläisten erisuuret tulot, taloudellisten haasteiden asettamat rajoitteet, köyhyys
Digisyrjäytyminen	Palveluiden siirtyminen verkkoon ilman rinnakkaisvaihtoehtoa tai riittävää tukea, osaamisen puute, kaikilla ikääntyneillä ei halua tai kyvykkyyttä omaksua digitaitoja
Tukiverkko	Kaikilla ikääntyneillä ei mahdollisuutta saada omasilta tukea tasavertaisesti, läheisten puute, oman yhteisön löytäminen
Toimintakyky	Toimintakyky voi olla huono, liikuntarajoitteet, toimintakyvyn ylläpitäminen, sairaudet, lääkitykset ja niiden vaikutukset toimintakykyyn ja itsenäisyyteen
Hyvinvointi ja ravinto	Riittävän ja monipuolisen ravinnon saanti, ruokahalun säilyminen, fyysisen toiminnan puute
Mielen haasteet ja päihteet	Muistamattomuus, merkityksellisuuden säilyminen, päihteet ja lääkkeet huono yhdistelmä
Arjen haasteet	Kodista huolehtiminen, kaupassakäynti, avunsaanti
Asuminen	Vaihtoehdottomuus, ympäristön esteellisyys ja turvattomuus (esim. hissien puute), ei mahdollisuutta asua omassa kotikunnassa kun ympärivuorokautisen hoivan tarve
Omaishoitajuus	Työn raskaus, sitova hoivatilanne, hoitajan omat tarpeet jäävät sivuun ja omanlainen ikääntyminen jää syrjään
Liikkuminen	Puuttuvat liikenneyhteydet, huonot kulkuväylät, esteettömyyttä ei riittävästi huomioitu julkisessa liikenteessä, vaikea liikkua ilman autoa
Palvelut	Eriarvoisuus palveluiden saannissa mm. asuinpaikasta riippuen, palveluiden saavutettavuus huono
Tiedonpuute	Ei tiedetä mistä saa tietoa, ei osata etsiä sitä, kaikilla ei ole omaisia auttamassa
Yhteiskunnan asenneilmapiiri	Ei arvosta vanhenemista, vanhuutta tai vanhoja ihmisiä, stereotypiat

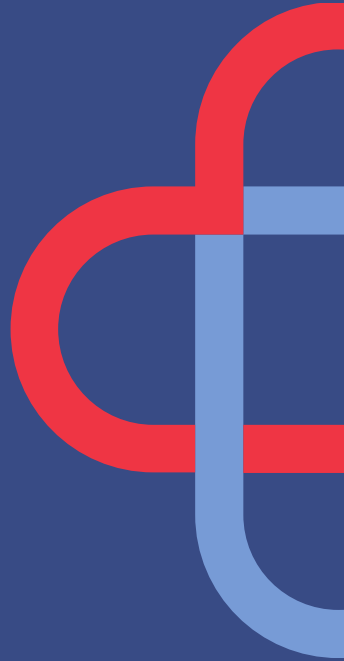
Suunnitelman hyväksyminen ja seuranta

- Tämä suunnitelma esitetään hyväksyttäväksi Päijät-Hämeen kunnissa sekä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymässä. Suunnitelmat lähetetään tiedoksi Päijät-Hämeen yhdistysfoorumille hyväksymisten jälkeen.
- Samaan aikaan ovat hyväksyttävänä Päijät-Hämeen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma vuosille 2021 –2025, Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma.
- Suunnitelmat täydentävät toisiaan Päijät-Hämeen hyvinvointikertomuksen ja suunnitelman 2021-2025 toimiessa alueellisia suunnitelmia yhteensovittettavana asiakirjana.
- Suunnitelmat tarkistetaan seuraavan kerran vuonna 2025

Esimerkkejä, kommentteja ja nostoja vanhusneuvostojen, yhdistysten ja sidosryhmien työpajasta

Kuntakohtaisten suunnitelmien laatimisen tueksi

Esimerkkejä kuntien mahdollisista kärjistä ja toimenpiteistä

Nostoja vanhusneuvostojen, yhdistysten ja sidosryhmien työpajasta

- **Palvelurakenne:** monipuolisen palvelurakenteen säilyttäminen, valinnanvapauden huomioiminen palveluissa
- **Yksinäisyyden ehkäisy:** Kunnat voisivat yhdessä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa vastata ikääntyvien yksinäisyyden lievittämisestä
- **Liikenneyhteydet:** liikenneyhteydet ja kulkuväylät kuntoon myös syrjäseuduilla, kutsuperusteista malleja kehitettävä, lähijunat esteettömiksi, eläkeläislippu voimaan aina
- **Digitaidot:** digitukea, -neuvontaa ja -koulutusta
- **Harrastusmahdollisuudet:** harrastus- ja kokoontumistiloja, maksuttomat ja edulliset liikuntapaikat, monipuolista virikkeellistä toimintaa, päivätoimintaa
- **Kaavoitus ja asuminen:** Kaavoitetaan ikääntyvien asuntoja lähelle palveluja, saavutettavuuden ja esteettömyyden mahdollistaminen.
- **Viestintä:** Ikäihmiset aidosti tavoitettava tiedotus ja viestintä
- **Järjestöt:** Järjestöjen kanssa aito kumppanuus, myös taloudellinen tuki yhdistyksille erityisesti tulevaisuudessa tärkeää
- **Vanhus- ja vammaisneuvostot ja osallisuus:** ikääntyneiden mukaan ottaminen/kuuleminen palveluita/toimintoja suunniteltaessa.
- **Yhteistyö:** Monipuolinen yhteistyö eri tahojen, erityisesti kolmannen sektorin, palveluntuottajien jne. kanssa, jotta saadaan monipuolista sisältöä iäkkäiden arkeen

Kommentteja kuntien työskentelyn pohjaksi

Nostoja vanhusneuvostojen, yhdistysten ja sidosryhmien työpajasta

- Ikääntyneet kokevat vaatimustason palveluiden piiriin pääsyyn korkeaksi, mikä estää esimerkiksi kevyiden mutta elämänlaadun ja -hallinnan kannalta tärkeiden palvelujen saannin.
- Ikääntyneet haluavat tuntea, että he saavat elää vanhaksi ja hyödyntää palveluita ilman, että he ovat taakka yhteiskunnalle.
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo palveluissa ja toiminnassa on tärkeä tavoite. Ikääntyneet ovat kuitenkin erittäin heterogeeninen joukko ja tarvitsevat erityisesti oikea-aikaisia ja kohdennettuja palveluita yksilöllisiin tarpeisiinsa.
- Ikääntyneet tarvitsevat matalan kynnyksen ja varhaisen tuen palveluita sekä tietoa niistä. Asiakasohjaus ja neuvonta on keskiössä
- Jotta tavoite toteutuu, tarvitaan nykyistä parempaa yhteistyötä eri tahojen kesken (esim. omaiset, kolmas sektori), jotta luodaan edellytyksiä hyvälle vanhenemiselle.
- Ikääntyneet kokevat turvattomuutta ja pelkoa tulla huijatuksi, esim. ovelta-ovelle-myyjät tai puhelinmyynti. Toiveena olisi saada myyjälle velvollisuus tarkistaa ostajan terveydentila ja talousvarat ennen merkittäviä kauppvoja.
- Elämän loppuvaiheessa pitäisi olla myös mahdollisuus omannäköiseen elämään, esim. asua omassa kotikunnassa.